

Barraca del Santó

Castellbell i el Vilar

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Serrat de la Beguda
Alçada: 248

Coordenades:

Latitud: 41.65575
Longitud: 1.83921
UTM Est (X): 403349
UTM Nord (Y): 4612206

Classificació

Número de fitxa 08053-575
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Modern Contemporani Popular
Segle XVIII-XIX

Estat de conservació Regular

Notes de conservació: Aquesta barraca és un clar exemple dels danys que pot ocasionar la manca de manteniment degut a la presència de vegetació, que en aquest element concret ha provocat l'enfonsament parcial de la corona exterior, en l'angle esquerra, i de retruc l'esquerda de la llosa angular que en aquest indret, suporta el pes de la coberta amb la qual cosa s'ha originat un moviment estructural important que sense cap reparació comportarà l'enfonsament de la barraca.

Protecció Legal
Observacions protecció: BCIL -Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (2015)

Accés Fàcil

Ús actual: Sense ús

Titularitat Privada

Titular: 08052A002000120000OL

Autoria de la fitxa Jordi Montlló i Laura Bosch

Descripció

Barraca de pedra seca ubicada al vessant de soleia del Serrat de la Beguda, per sota del dipòsit d'aigües del Serrat Rodó. La construcció a baix de tot del marge, està envoltada de ginesta florida i mata. Al davant hi ha una plana de conreu d'ordi i cal vorejar-la per no malmetre el sembrat. Per accedir-hi cal anar per la carretera BV-1123 des del Burés, fins al trencall que mena directament al Santó, en el punt quilomètric 1,050. Un cop passada la casa, en arribar a una bifurcació, cal agafar la de mà dreta, en direcció a les planes de conreu. Es tracta d'una construcció de planta quadrangular, que mesura 2,10 per 2,00 metres de costat (mides preses a l'interior). Els rocs més grossos sense desbastar, més o menys escairats, es troben situats a la base, a la part exterior i al portal per donar més consistència i solidesa a l'edificació. Entre mig hi ha el pedruscall, en forma de falques que s'han introduït a cops de mall o maceta per evitar que els blocs més grossos es moguin. La porta està desplaçada a mà dreta de la façana, i orientada a l'est. La llinda és del tipus monumental, plana que presenta una esquerra important situada a mà dreta mateix del muntant esquerra. Els brancals són rectes. L'entrada mesura 1,15 metres d'alçada per una amplada de 0,70 metres. Els murs tenen un gruix de 0,65 metres. La coberta és de volta per aproximació de filades, molt ben executada. Conserva bona part del voladís característic que impedeix les filtracions d'aigua cap a l'interior dels murs, en cas de pluja, i el recobriment característic, tot i que relativament escàs, de terra. Al damunt hi creixen sèdums i gramínies. A l'interior conserva dos tinells, un arran de terra, i l'altre una mica més amunt. Té tres espitlleres orientades al nord, a l'est i a l'oest respectivament.

Observacions:

Aquesta barraca no està inventariada per l'Observatori del Paisatge de Catalunya dins el projecte Wikipedra.

Història

La tècnica de la pedra seca es caracteritza per l'ús de la pedra sense treballar i sense cap material d'unió. Les irregularitats de les lloses es corregeixen amb pedruscall. La pedra només es treballa quan ha de tenir una tasca específica, com llindes o escaires. A Castellbell i el Vilar aquesta tècnica s'utilitza en les barraques de vinya, en les parets de marge per aterassar el terreny i també en alguns ponts per facilitar el pas dels torrents. Es tracta d'una tècnica amb uns orígens molt remots però que la seva expansió es vincula amb el creixement de la viticultura durant la segona meitat del segle XIX (SOLER i PERARNAU:1985). No hi ha testimonis, ni documentació que puguin aportar una cronologia més antiga. Els condicionants que afavoreixen l'aparició de les barraques són: un increment de l'àrea cultivable que provoca la construcció de parets de pedra seca per formar feixes; una atenció més continuada que reclama el conreu de la vinya, creant la necessitat d'aixopluc i magatzem d'eines del pagès que restarà més temps lligat al camp; i, finalment, la presència al Bages, d'un estrat rocós molt pròxim a la superfície. La situació geogràfica d'aquestes barraques ve condicionada per la necessitat d'aprofitament de l'espai conreat. Podem trobar, per tant, barraques construïdes entre dues feixes de diferent nivell, sempre i quan siguin del mateix propietari. També podem trobar barraques enmig del camp, però es deu al mateix condicionant, ja que segurament es tracta d'una franja del camp rocosa o de difícil utilització pel conreu. Finalment, també podem trobar les barraques en un racó del camp, on s'amuntegaven les pedres extretes de llaurar, o fora del camp semi excavades en un marge. Segons la tipologia de la seva construcció, poden ser de planta circular o quadrangular i poden ser construccions isolades o estar adossades en un marge o altra construcció. La volta

de les de planta circular es fa per aproximació de fileres. En canvi, les de planta quadrangular poden tenir la volta per aproximació de fileres o en base a un sistema piramidal. Pel que fa al tema dels constructors, es pot parlar de tres teories: l'existència de quadrilles de "barracaires" itinerants, els "sardans", o el propi pagès. L'existència del sardans s'ha recollit en el treball de Soler i Perarnau (1985) gràcies a un informant que situa aquests personatges a finals del segle XIX. Es tracta d'homes procedents de la Cerdanya, segurament la part alta de la Cerdanya, que oferien els seus serveis per a la construccions de pedra seca, com activitat complementària en èpoques climatològicament adverses en el seu lloc de residència.

Bibliografia

MARTÍN i VILASECA, Fèlix i PREIXENS i LLEVADOT, Josep (2005). Les construccions de pedra seca. Inventari de cabanes de volta, balms murades i aljubs a les terres de Lleida. Pagès editors. Lleida.

QUERALT BOLDÚ, Ramon (2008). Les cabanes de volta de les Borges Blanques. Paisatges, fets i gent. Cossetània edicions. Valls.

RIPOLL, Ramon, coord. (2010). La pedra seca. Evolució, arquitectura i restauració. Col·lecció Arquitectura tradicional, vol. 3. Edicions Brau. Figueres.

SOLER i BONET, Josep M. i PERARNAU i LLORENS, Jaume (1985). "Les barraques de vinya al terme municipal d'Artés (Pla de Bages)"; dins Dovella, núm. 17. Manresa, pàgs. 37-43.

SOLER i BONET, Josep M. (1987). "Barraques i tines, construccions per a la vinya"; dins Dovella, núm. 24. Manresa.

SOLER i BONET, Josep M. (1988). "La tècnica de la pedra seca. La construcció popular"; dins Dovella, núm. 29. Manresa, pàgs. 47-52.

SOLER i BONET, Josep Maria (2000). "La construcció en pedra seca, arquitectura, patrimoni i tradició"; dins Dovella, núm. 70. Manresa, pàgs. 9-11.

VALLS i PUEYO, Joan (2002). Les construccions de pedra seca al terme de Castellbell i el Vilar; dins Dovella, núm. 78. Manresa, pàgs. 56 - 59.

